

Zonguldak Milletvekili Köksal Toptan'ın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında İçtüzük Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/122)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkındaki İçtüzük Teklifi, gerekçesi ile birlikte ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla

Köksal Toptan
Zonguldak

GENEL GEREKÇE

Yürütmenin Yasamaya karşı hesap verme sorumluluğu, yürütmenin (merkezi, mahalli, bağlı, ilgili, ilişkili bütün idare birimleri ile) bütün hizmet ve faaliyetlerinin sürekli bir gözetim ve denetim altında bulundurmasını zorunlu kılar. Parlamentoların, halktan elde edilen kamu gelirleri ile sağlanan kamu fonlarının ve mallarının iyi yönetildiğine ve kamu kurumlarının yaptıkları harcamaların karşılığının alındığına dair halka güvence vermesi ve uygulamalarıyla bunu ortaya koyması, demokrasinin olmazsa olmaz koşullarından birisidir.

Son yıllarda Dünyada, kamu malî yönetimi ve kontrol sistemi alanında önemli gelişmeler yaşanmıştır. Stratejik planlama, performans esaslı bütçeleme, orta vadeli harcama planlaması, malî saydamlık ve hesap verme sorumluluğu gibi kavramlar ön plana çıkmıştır. Bu gelişmeler doğrultusunda, ülkemizde de 1927 tarihli ve 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanununu yürürlükten kaldıran ve yeni bir kamu malî yönetimi ve kontrol sistemi öngören 10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilmiştir.

5018 sayılı Kanunda; genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin kendilerine bütçe kanunu ile verilen kamu kaynaklarını, etkili ve verimli bir şekilde kullanıp kullanmadıklarının denetlenmesi amacıyla, bütçe ve kesinhesap kanunu tasarıları yanında, malî nitelikli doküman ve raporlar da hazırlanarak Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulması öngörülmektedir. Bu doküman ve raporlarla Türkiye Büyük Millet Meclisinin denetim alanı önemli ölçüde genişlemiştir.

Bu gelişmeyle birlikte; bütçe ve kesinhesap kanunu tasarıları ve eki belgelerin, faaliyet raporları ile Sayıştay raporlarının Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülmesiyle ilgili olarak İçtüzükte bazı düzenlemelerin yapılması gereği ortaya çıkmıştır.

Bu çerçevede; Plan ve Bütçe Komisyonu ile diğer komisyonlar arasında işbirliği olanaklarının artırılmasına yönelik olarak ihtisas komisyonlarının, kamu idarelerinin bütçe ve kesinhesap kanunu tasarıları ile faaliyet raporlarını bütçe hakkı çerçevesinde değerlendirmeleri, bunun sonucunda görüş, eleştiri ve temennilerini bir rapor halinde Plan ve Bütçe Komisyonuna sunmaları suretiyle katılımlarının ve katkılarının artırılması amaçlanmaktadır. Öte yandan bu süreçte etkin bir rol üstlenmesi öngörülen Plan ve Bütçe Komisyonu bünyesinde, yeni kamu malî yönetimi ve kontrol sisteminin

gerekleri ile uyumlu bir iş bölümünün tanımlanması ve yeterli altyapının oluşturulması gerekmektedir. Bu doğrultuda Bütçe Alt Komisyonu ve Kesinhesap Alt Komisyonu olarak sürekli iki alt komisyonun kurulması öngörülmektedir. Plan ve Bütçe Komisyonu ve dolayısıyla Genel Kurulun siyasal açıdan karar alma süreçlerini güçlendirecek detaylı çalışmalar, Bütçe ve Kesinhesap Alt Komisyonları aracılığıyla yapılacaktır.

Bütçe Alt Komisyonu tarafından; bütçe kanunu tasarısı ve ekinde yer alan orta vadeli mali planı da içeren bütçe gerekçesi; yıllık ekonomik rapor, vergi muafiyeti, istisnası ve indirimleri ile benzeri uygulamalar nedeniyle vazgeçilen kamu gelirleri cetveli; kamu borç yönetimi raporu, genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin son iki yıla ait bütçe gerçekleştirmeleri ile izleyen iki yıla ait gelir ve gider tahminleri; mahalli idareler ve sosyal güvenlik kurumlarının bütçe tahminleri; merkezi yönetim kapsamında olmayıp, merkezi yönetim bütçesinden yardım alan kamu idareleri ile diğer kurum ve kuruluşların listesi detaylı olarak incelenecektir. Bununla birlikte, Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilen kanun tasarı ve teklifleri de, Komisyonca gerekli görülmesi halinde alt komisyonlarda görülecektir.

Kesinhesap Alt Komisyonunda; kesinhesap kanun tasarısı ve faaliyet raporları, teknik bir inceleme ve değerlendirmeye tabi tutulacaktır. Alt Komisyonunda kesinhesap kanunu tasarısı ve faaliyet raporları; ihtisas komisyonlarınca hazırlanacak kesinhesap kanun tasarısı ve faaliyet raporu hakkındaki görüşler, Sayıştay dış denetim genel değerlendirme raporu ve genel uygunluk bildiriminin içerdiği bilgi ve tespitler ışığında, denetime konu olacaktır. Ayrıca, Kesinhesap Alt Komisyonunda; 832 sayılı Sayıştay Kanununun ek 2 ve ek 10 uncu maddelerine göre Türkiye Büyük Millet Meclisinde görüşülmesi hüküm altına alınmış Sayıştay raporları da özel bir değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

Her iki Alt Komisyon, ihtisas komisyonlarınca hazırlanacak bütçe ve kesinhesap kanun tasarıları ile faaliyet raporları hakkındaki görüşlerin değerlendirilmesi, belirli bir düzen içinde derlenmesi ve Plan ve Bütçe Komisyonuna sunulması işlevlerini yerine getirecektir.

Diğer yandan, 5018 sayılı Kanunla öngörülen mali yönetim ve kontrol sistemine uyum sağlanması amacıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde gerekli değişikliklerin en geç 31.12.2007 tarihine kadar gerçekleştirilmesine ilişkin 5018 sayılı Kanunda yer alan hüküm de dikkate alınarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünde gerekli düzenlemeler yapılmıştır.

Böylece Teklif ile;

- Kamu idarelerinin bütçe ve kesinhesap kanunu tasarıları ile faaliyet raporlarının Türkiye Büyük Millet Meclisi ihtisas komisyonlarında görüşülebilmesine imkan sağlanması,
 - Plan ve Bütçe Komisyonu bünyesinde Bütçe Alt Komisyonu ve Kesinhesap Alt Komisyonu şeklinde iki alt komisyonun kurulması ve bunların oluşumu ve çalışma esaslarının belirlenmesi,
 - Dış denetim raporlarına ilişkin inceleme sonuçlarının Genel Kurulun bilgisine sunulması,
 - Sayıştay Kanununa göre Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan diğer raporlar üzerinde yapılacak işlemlerin tabi olacağı esasların belirlenmesi,
 - Genel Kuruldaki evrak okuma görevinin kâtip üyeler yerine, Başkanlık Divanınca belirlenecek görevliler tarafından yürütülmesi,
 - Komisyonların, kendilerine havale edilen işlerle ilgili olarak sivil toplum kuruluşlarından yazılı veya sözlü görüş isteyebilmelerine imkan veren bir düzenlemenin yapılması,
 - Anayasadan ölüm cezasının kaldırılmasına ilişkin düzenlemeye paralel olarak İçtüzükte de gerekli değişikliğin yapılması,
- öngörülmektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Genel Kuruldaki evrak okuma görevinin kâtip üyeler yerine, Başkanlık Divanınca belirlenecek görevliler tarafından yürütülmesi öngörülmektedir.

Madde 2- Komisyonların, kendilerine havale edilen işlerle ilgili olarak sivil toplum kuruluşlarından yazılı veya sözlü görüş isteyebilmelerine imkân veren bir düzenleme yapılmaktadır.

Madde 3- Türkiye Büyük Millet Meclisinin dış denetim raporlarına ilişkin inceleme sonuçlarının Genel Kurulun bilgisine sunulması öngörülmektedir.

Madde 4- Merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçe ve kesinhesap kanunu tasarıları ile faaliyet raporlarının, görev alanlarına göre ilgili komisyonlarda görüşülmesi öngörülmektedir.

Başkanlıkça Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilen kamu idarelerinin bütçe ve kesinhesapları ile faaliyet raporlarının; Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığınca görev alanları dikkate alınmak suretiyle tefriki yapılarak ilgili komisyonlara havale edilmek üzere Başkanlığa sunulması öngörülmektedir.

Madde 5- Plan ve Bütçe Komisyonu bünyesinde Bütçe Alt Komisyonu ve Kesinhesap Alt Komisyonu olmak üzere iki daimi alt komisyonun kurulması öngörülmektedir.

Alt Komisyonların üye sayısı, bu komisyonların iş yükü dikkate alınarak Plan ve Bütçe Komisyonunca belirlenecek ve başkanları ile başkanvekilleri kendi üyeleri arasından seçilecektir. Alt Komisyon üyelerinin dağılımı, siyasi parti gruplarıyla bağımsızların Plan ve Bütçe Komisyonundaki temsil oranları dikkate alınarak belirlenecektir.

Alt Komisyonlar, görev alanına giren konulardaki görüşlerini rapor halinde Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına sunacaklardır.

Üye seçimi, toplanma ve karar alma gibi, Alt Komisyonlara ilişkin bu maddede açıklık olmayan konularda İçtüzüğün diğer hükümlerinin uygulanması öngörülmektedir.

Madde 6- Başkanlıkça Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilen, Sayıştay Kanununun çeşitli maddelerine göre hazırlanan diğer raporların ihtisas komisyonlarında görüşülmesine yönelik düzenleme yapılmıştır. Buna göre; diğer Sayıştay Raporlarının, Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığınca, görev alanlarına göre ilgili komisyonlara havale edilmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulması hükme bağlanmıştır.

Ayrıca; Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülerek Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan Sayıştay raporlarının genel görüşme konusu olması ve Genel Kurulda bu raporlar üzerinde siyasi parti gruplarına, Komisyona, Hükümete ve şahsı adına iki üyeye söz verilerek görüşmelerin tamamlanması hususları düzenlenmiştir.

Diğer yandan, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulduğu yasama dönemi sonuna kadar Plan ve Bütçe Komisyonunda veya Genel Kurulda görüşülemeyen diğer raporların hükümsüz sayılması öngörülmektedir. Bununla birlikte, bu raporların takip eden yasama döneminde siyasi parti grupları veya en az yirmi milletvekili tarafından yenilebilmesine imkan sağlanmaktadır.

Madde 7- Genel Kuruldaki evrak okuma görevi kâtip üyeler yerine, Başkanlık Divanınca tespit edilecek görevliler tarafından yürütülmesi öngörüldüğünden, İçtüzüğün 16 ncı maddesinin (3) numaralı bendi, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütçesinin hazırlanması, harcamalarının denetimi ve kesinhesap süreciyle ilgili olarak, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu çerçevesinde İçtüzüğün 176 ncı maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları ile 20 nci maddesinin “(12) Türkiye Büyük Millet Meclisi Hesapları İnceleme Komisyonunu;” bendi metinden çıkarılmıştır. Ayrıca Anayasada ölüm cezalarının kaldırılmasına paralel olarak İçtüzüğün 92 nci maddesinde gerekli değişiklikler yapılmıştır.

Madde 8- Yürürlük maddesidir.

Madde 9- Yürütme maddesidir.

Anayasa Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu

Esas No : 2/122

11.02.2008

Karar No : 5

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlıkça 23 Ocak 2008 tarihinde esas olarak Anayasa Komisyonuna havale edilen “Zonguldak Milletvekili Köksal Toptan’ın; Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında İçtüzük Teklifi (2/122)” Komisyonumuzun 8.2.2008 tarihli toplantısında görüşülmüştür.

Toplantımıza TBMM Başkanvekili Sayın Güldal Mumcu, TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanı Sayın Sait Açba ve TBMM Genel Sekreterlik yetkilileri katılmışlardır.

İçtüzük Teklifi ile Genel Kurulda evrak okuma görevini Kâtip üyeler yerine, Başkanlık Divanı’na belirlenecek görevlilerin okuması, kamu idarelerinin bütçe ve kesin hesap kanun tasarıları ile faaliyet raporlarının Türkiye Büyük Millet Meclisi ihtisas komisyonlarında görüşülebilmesi, Plan ve Bütçe Komisyonu bünyesinde daimi Bütçe Alt Komisyonu ile Kesinhesap Alt Komisyonu kurulması, komisyonlara sivil toplum temsilcilerinin çağrılmasına imkan sağlanması, İçtüzükten ölüm cezası ile ilgili ibarelerin çıkarılması öngörülmektedir. Özellikle 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun yürürlüğe girmesiyle denetim alanı genişleyen Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu görevini daha etkin yerine getirebilmesini amaçlayan düzenlemeler, Teklifte getirilmektedir.

Komisyon Başkanı Prof.Dr.Burhan Kuzu toplantıyı açış konuşmasında ; 5018 sayılı Kanunda 31.12.2007 tarihine kadar TBMM İçtüzüğü’nde bu Kanun çerçevesinde gerekli değişikliklerin yapılması gerektiğinin yer aldığını ifade etmiştir. Teklifte yer alan düzenlemeleri kısaca özetlemiştir.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanı Sayın Sait Açba, özellikle Teklifin 4, 5 ve 6 ncı maddelerine dikkat çekmiş, Plan ve Bütçe Komisyonunun Anayasasının 162 nci maddesi uyarınca kurulduğunu, görev alanının oldukça geniş olduğunu belirtmiştir. Komisyon bütçe, kesinhesap tasarıları, kalkınma planları, Sayıştay raporları, mali hüküm içeren teklif, tasarı ve KHK’ler , Sayıştay üyelerinin seçimi gibi oldukça ağır iş gücüne sahipken 5018 Sayılı Kanunla yük daha da artmış durumdadır. Komisyon görevlerini yerine getiremez hale gelmiştir. Yıllık programların yerini üç yıllık programların alması, çok yıllık bütçeleme, giderek artan denetim alanı Komisyonun yeniden yapılandırılmasını zorunlu kılmaktadır. Teklif bu amaca yönelik hükümleri içermektedir. Yeni yapılanma kesinhesap tasarılarının daha ayrıntılı incelenmesine imkan verecektir. İhtisas komisyonları kendilerini ilgilendiren konularda bütçe tasarılarıyla ilgili görüşme yapacak, rapor hazırlayacak, böylece bütçeleme sürecinde etkinlik daha da artacaktır. 5018 sayılı Kanundan sonra 176 kurumun bütçe ve kesinhesapları Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmektedir. Hesap verebilirlik, saydamlık ilkelerinin hayata geçmesi, TBMM’nin yapacağı denetimin etkili olmasına bağlıdır. Sayıştay raporlarını, bildirimlerini TBMM’ne sunmaktadır. Bu da iş yükünü artıran bir faktördür. Plan ve Bütçe Komisyonu bünyesinde kurulacak iki alt komisyon bu iş yükü karşısında etkili çalışmayı sağlayacak, gerekli alt yapıyı hazırlayacaktır.

Teklifin üzerinde üyelerimiz ve Komisyon üyesi olmayan milletvekilleri şu görüşleri ifade etmişlerdir;

5018 Sayılı Kanundan kaynaklanan endişeler saklı kalmak kaydıyla Teklif olumlu hükümler içermektedir. Sivil toplum kuruluşlarının katkısı ile ilgili hüküm İttüzkte zaten mevcuttur, önemli olan bu kuruluşların görüşlerinin yasama sürecine ne ölçüde yansıtıldığıdır. Sayıştay üyelerinin seçimi uzun bir süredir Plan ve Bütçe Komisyonunda gerçekleşmemiştir. Komisyon görevini yapmamıştır. Genel Kurulda evrak okuma işinin görevlilere bırakılması ise olumlu bir düzenlemedir.

Yürürlük süreci 2006 yılında başlayan 5018 Sayılı Kanun, bütçe alanında parlamentonun güçlendirilmesi ihtiyacından doğmuştur. Bütçe bir yönüyle hukuki diğer yönüyle siyasi bir belgedir. Hükümetler programlarını bu belge ile uygular. Bütçe hakkının olabildiğince geniş olması halkın denetimini iyi yapmasına bağlıdır. Parlamentonun denetimini etkin yapması Plan ve Bütçe Komisyonunun kapasitesinin artırılmasını, yeniden yapılandırılmasını zorunlu kılmaktadır. Hükümetten bağımsız bir kapasite Komisyonunda teşkil edilmelidir.

Bütçenin uygulanması Komisyonca izlenip üyelere bilgi verilmelidir. Özellikle ödenek aktarmalarında bu husus önem arz edecektir. 5018 Sayılı Kanununun 14 üncü maddesine göre kamu harcamalarıyla ilgili yük hesabını gösteren ekler ilgili tasarıya eklenmelidir. İttüzüğe bu yönde hüküm konulmalı, 14 üncü maddede öngörülen şartları taşımayan tasarılarla ilgili bu şartın sağlanması Hükümetten istenmelidir. Dış denetim raporlarının Plan ve Bütçe Komisyonundan geçmemesi, Genel Kurulun bilgisine sunulmakla yetinilmesi eksiktir. Bu rapor da Komisyona gelmelidir. Genel Kurul bilgi edinmekle yetinmemelidir. Kesinhesap Alt Komisyonunda İngiltere’de olduğu gibi başkan muhalefetten seçilmelidir. Bu denetimi daha ciddi hale getirecektir. Üyelerin iktidardan muhalefetten eşit sayıda olması da alternatif olarak değerlendirilebilir. Denetimin esasları TBMM Başkanlığınca hazırlanacak mevzuatla düzenlenebilir.

Sayıştayca düzenlenen performans denetim raporlarının alt komisyonca incelenmesi için öngörülen kırkbeş günlük süre oldukça uzundur. Esas olan Plan ve Bütçe Komisyonunun denetimidir. Etkinliğin azalmaması için bu süre kısaltılmalıdır.

Grubu bulunmayan siyasi partiler ve bağımsız milletvekillerinin Genel Kurulda söz almalarında sıkıntı yaşanmaktadır. 61 inci Maddeye eklenecek hükümlerle, elektronik ortamda söz almanın sağlanması endişelerin kalkmasını sağlayacaktır.

Sivil toplum kuruluşlarının çerçevesi net değildir. Komisyonların görüş isteyebileceği sivil toplum kuruluşlarının sendikalar, üniversiteler gibi somutlaştırılması daha doğru olacaktır. Bu kuruluşların çalışmaları TBMM üzerinde baskı oluşturmamalıdır. Saydamlık, hesap verebilirlik çerçevesinde bu işbirliği olmalıdır. TBMM iradesi baskı altına alınmamalıdır. 22 nci dönem parlamentosunda idam cezaları tamamen kaldırılmıştır. Olağanüstü bir halde ya da terörün yaygınlaşması halinde idam cezasıyla ilgili alınacak bir tedbir mümkün değildir. O nedenle İttüzkte yer alan bu hükümler şimdilik muhafaza edilmelidir. Bu görüşe cevaben idam cezasının kaldırılmasına yönelik 6 no’lu protokolün TBMM tarafından imzalandığı, Anayasa değişmeden İttüzükteki düzenlemenin bir anlamı olmadığı belirtilmiştir.

Hangi kurumların hangi ihtisas komisyonlarının görev alanına gireceği konusunda sıkıntı yaşanabilecektir. Ayrıca ihtisas komisyonlarına tanınan on günlük süre oldukça kısadır. Bu düzenleme şekli olmaktan öteye gitmeyecektir. TBMM KİT Komisyonunun, denetim komisyonu hüviyetine büründürülmesi Plan ve Bütçe Komisyonunun iş yükünün azaltılması açısından doğru olacaktır. Par-

lamento adına dış denetimi tek başlı hale getirmeye yönelik daha kapsamlı düzenleme yapılmalıdır. Anayasamız bütçenin sadece Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmesini öngörmektedir. Diğer ihtisas komisyonlarına yapılacak havale bu çerçevede değerlendirilmelidir.

Teklifin 3 üncü maddesiyle düzenlenen dış denetimle ilgili bölümde ikinci cümle çıkarılmalıdır. "... Bilgi edinmekle yetinir" şeklindeki ibare Genel Kurula uygun düşmemektedir. TBMM Genel Sekreter Yardımcısı Kesinhesap kanun tasarılarının Plan ve Bütçe Komisyonuna gideceğini ve dış denetim raporlarının iki kere tartışılmasının önüne geçilmesi için Genel Kurulun bilgisine sunulmasının öngörüldüğünü belirtmiştir.

Grubu olan partilerin mutlaka her komisyonda temsili sağlanmalıdır. Katılımcılık, çoğulculuk bunu gerektirmektedir. TBMM Başkanlık Divanı ve komisyonların görev süreleri Anayasanın genel seçimlerin dört yılda bir yapılması hükmü karşısında yeniden düzenlenmelidir.

179 ve 180 inci maddeler tamamen ortadan kalkmakta, yeni düzenlemeler bu madde numaraları altında getirilmektedir. Dolayısıyla bir iptal ve ihdas söz konusudur. Kanun tekniği açısından bunun belirtilmesi doğru olur.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerden sonra maddelerine geçilmesi Komisyonumuzca oybirliği ile kabul edilmiştir.

Teklifin 1 inci maddesi ile, Başkanlık Divanının Genel Kurulda evrak okuyacak görevlileri belirlemesi öngörülmektedir. Katip üyeler TBMM içtüzüğünün 16 ncı maddesinde yer alan, evrak okuma dışındaki görevlerini sürdüreceklerdir. Madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Teklifin, Komisyonlara sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinin çağrılabilmesini düzenleyen 2 nci maddesi üzerinde verilen bir önerge ile TBMM İçtüzüğünün 30 uncu maddesine eklenen fıkra daha anlaşılır şekilde yazılmış ve madde benimsenen önerge doğrultusunda kabul edilmiştir.

Teklifin 3 üncü maddesi "dış denetim" hususunu düzenlemektedir. Bu maddede verilen önergenin kabulü ile dış denetim raporlarına ilişkin sonuçların Genel Kurulun bilgisine sunulacağı benimsenmiştir. İkinci cümle metinden çıkarılmış ve madde bu çerçevede kabul edilmiştir.

Komisyonlarda bütçe, kesinhesap ve faaliyet raporlarının görüşülmesini düzenleyen çerçeve 4 üncü maddesinin görüşmelerinde Anayasanın nihai oylama açısından bütçenin Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşüleceğini öngördüğü, bu nedenle diğer ihtisas komisyonlarının tali olarak görüşmesinin Anayasaya aykırılık teşkil etmeyeceği Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanınca ifade edilmiştir. Madde Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Plan ve Bütçe Komisyonu bünyesinde daimi Bütçe ile Kesinhesap Alt Komisyonları kurulması, çalışma usul ve esaslarını düzenleyen Teklifin çerçeve 5 inci maddesi Komisyonumuzca oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Sayıştay tarafından sunulan raporların görüşülmesini düzenleyen Çerçeve 6 ncı madde kenar başlığına "... raporların" ibaresinden önce gelmek üzere "diğer" ibaresi eklenmek ve metinde geçen kırkbeş günlük süre otuz güne indirilmek suretiyle Komisyonumuzca oy çokluğu ile kabul edilmiştir. Ödeneği tahsis eden organla harcamaları denetleyen organın aynı olmasının etkinliği artıracığı ifade edilmiştir.

Çıkarılan hükümleri düzenleyen 7 nci madde, alınan redaksiyon yetkisi çerçevesinde kenar başlıksız ve yazım tekniğine uygun yeniden yazılmak üzere Komisyonumuzca oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Teklifin yürürlük ve yürütmeyi düzenleyen 8 ve 9 uncu maddeleri Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Teklifin tümü ve redaksiyon yetkisi oya sunulmuş ve Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir. Raporumuz, Genel Kurulun onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Burhan Kuzu</i>	<i>Güldal Akşit</i>	<i>Ayşe Nur Bahçekapılı</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
Kâtip	Üye	Üye
<i>Ayhan Sefer Üstün</i>	<i>Atila Emek</i>	<i>Mehmet Daniş</i>
Sakarya	Antalya	Çanakkale
Üye	Üye	Üye
<i>Mahmut Durdu</i>	<i>H. Hasan Sönmez</i>	<i>Haydar Kemal Kurt</i>
Gaziantep	Giresun	Isparta
Üye	Üye	Üye
<i>Süleyman Nevzat Korkmaz</i>	<i>Mehmet Ali Özpolat</i>	<i>Mevlüt Akgün</i>
Isparta	İstanbul	Karaman
(5, 6, 7 nci md. lere şerhle)		
Üye	Üye	Üye
<i>Sadık Yakut</i>	<i>Turgut Dibek</i>	<i>Hasan Kara</i>
Kayseri	Kırklareli	Kilis
Üye	Üye	Üye
<i>Atilla Kart</i>	<i>Hüsnü Tuna</i>	<i>İsmail Bilen</i>
Konya	Konya	Manisa
(İmzada bulunamadı)		
Üye	Üye	Üye
<i>Şahin Mengü</i>	<i>Behiç Çelik</i>	<i>Enver Yılmaz</i>
Manisa	Mersin	Ordu
	(5, 6, 7 nci md. lere şerhle)	
	Üye	Üye
	<i>Suat Kılıç</i>	<i>Mustafa Çetin</i>
	Samsun	Uşak

MUHALEFET ŞERHİ

Biz, Anayasa Komisyonu Üyeleri, Isparta ve Mersin Milletvekilleri S. Nevzat Korkmaz ve Behiç Çelik, Komisyonumuzda görüşülen “TBMM İçtüzüğü’nün Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkındaki İçtüzük Teklifi” nin 5. ve 6. maddelerine aşağıdaki gerekçelerle katılmadığımızı beyan ederiz.

MADDE 5 İLE İLGİLİ OLARAK: Hükümetçe yapılan kamu harcamalarının millet iradesini temsil eden TBMM’nce denetlenmesi, demokratik katılım (BÜTÇE HAKKI), kamu harcamalarının etkin olarak denetlenmesi ve şeffaflık açısından son derece önemlidir. TBMM’nin en önemli işlevleri arasında bütçeyi yapmak ve millet adına hesapları denetlemek görevi sayılmıştır. Plan ve Bütçe Komisyonu’nun Anayasa’da özel olarak zikredilerek adeta ayrıcalıklı bir yer verilmiş olması da bunun bir göstergesidir. Bu denetim işinin komisyon üyesi olmayan diğer milletvekilleri ile birlikte, medyaya ve komisyon üyelerine açık olması kamuoyunun bilgilendirilmesine büyük bir katkı sağlamaktadır. Daha küçük ve teknik birimler olarak oluşturulan alt komisyonlar, kamuoyu bilgilendirme işini olumsuz yönde etkileyecektir.

MADDE 6 İLE İLGİLİ OLARAK: TBMM İçtüzüğü 180. maddesinde değişiklik getiren düzenlemenin 3. fıkrası “Sayıştay tarafından sunulan, ancak yasama döneminin sonuna kadar Plan ve Bütçe Komisyonunda veya Genel Kurulda görüşülmeyen diğer raporları hükümsüz sayılır” dedikten sonra, bu raporların yenilenebilmesi imkanını getirmiş, ancak yine de görüşülmediğinde müeyyidesinin ne olacağı belirtilmemiştir. Bu durumda yönetimin denetlenmesinde keyfiliklere sebep olunabilecektir. Bu yüzden Grup yönetimlerince bu raporların Genel Kurul’a doğrudan indirilmesinin uygun olduğu düşüncesindeyiz.

Behiç Çelik

Mersin

S. Nevzat Korkmaz

Isparta

ZONGULDAK MİLLETVEKİLİ
KÖKSAL TOPTAN'IN TEKLİFİ

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İÇTÜZÜĞÜNÜN BAZI MADDELERİNİN
DEĞİŞTİRİLMESİ HAKKINDA İÇTÜZÜK
TEKLİFİ**

MADDE 1- 5.3.1973 tarihli ve 584 Karar Numaralı Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 13 üncü maddesine aşağıdaki üçüncü fıkra eklenmiş ve müteakip fıkralar teselsül ettirilmiştir.

“Başkanlık Divanı Genel Kurulda evrak okuyacak görevlileri belirler.”

MADDE 2- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 30 uncu maddesinin başlığı aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddenin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Komisyonlarda Hükümetin temsili, uzman (ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin) çağırılması”

“Komisyonlar, havale edilen işlerle ilgili olmak üzere sivil toplum kuruluşlarından yazılı veya sözlü görüş isteyebilirler.”

MADDE 3- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 177 nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Dış denetim

MADDE 177- Dış denetim raporlarına ilişkin inceleme sonuçları Başkanlıkça Genel Kurulun bilgisine sunulur. Genel Kurul, bu sonuçlar hakkında bilgi edinmekle yetinir.”

MADDE 4- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 178 inci maddesinden önce gelmek üzere “Bütçe ve Sayıştay Raporlarının Komisyonlarda Görüşülmesi” başlıklı onaltıncı kısım eklenmiş ve müteakip kısım numaraları teselsül ettirilmiş, 178 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Komisyonlarda bütçe, kesinhesap ve faaliyet raporlarının görüşülmesi

MADDE 178- Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığı, Başkanlıkça havale edilen merkezi

ANAYASA KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İÇTÜZÜĞÜNÜN BAZI MADDELERİNİN
DEĞİŞTİRİLMESİ HAKKINDA İÇTÜZÜK
TEKLİFİ**

MADDE 1- Teklifin 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 30 uncu maddesinin başlığı aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddenin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Komisyonlarda Hükümetin temsili, uzman ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin çağırılması”

“Komisyonlar, havale edilen işlerle ilgili olmak üzere sivil toplum kuruluşlarından temsilci çağırıp dinleyebilir veya yazılı görüş isteyebilirler.”

MADDE 3- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 177 nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Dış denetim

MADDE 177.- Dış denetim raporlarına ilişkin inceleme sonuçları Başkanlıkça Genel Kurulun bilgisine sunulur.”

MADDE 4- Teklifin 4 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

(Zonguldak Milletvekili Köksal Toptan'ın
Teklifi)

(Anayasa Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin bütçelerini, kesinhesaplarını ve faaliyet raporlarını, görev alanlarını dikkate alarak ilgili komisyonlara, mahalli idareler genel faaliyet raporunu ise İçişleri Komisyonuna havale edilmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunar. Komisyonlar bütçeler ve kesinhesaplarla ilgili görüşlerini iki ayrı rapor halinde, kendilerine havale tarihinden itibaren on gün içinde, Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına havale edilmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunarlar. Komisyonların süresi içinde raporlarını göndermemesi, Plan ve Bütçe Komisyonunun raporunu hazırlamasına engel değildir.”

MADDE 5- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 179 uncu maddesi, başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Bütçe ve Kesinhesap Alt Komisyonları

MADDE 179- Plan ve Bütçe Komisyonunca;

a) Bütçe kanunu tasarısı ve ekleri ile komisyonlar tarafından idare bütçelerine ilişkin olarak hazırlanan raporları görüşmek, incelemek ve değerlendirmek üzere Bütçe Alt Komisyonu,

b) Kesinhesap kanunu tasarısı ve ekinde yer alan belgeleri, Genel Uygunluk Bildirimini, Sayıştay raporlarını ve kesinhesaplar ve faaliyet raporları hakkında Komisyonlarca hazırlanan raporları görüşmek, incelemek ve değerlendirmek üzere Kesinhesap Alt Komisyonu,

Kurulur.

Alt Komisyonların üye sayısı Plan ve Bütçe Komisyonunca belirlenir. Alt Komisyonların üyelerinin seçiminde, siyasi parti grupları ile bağımsızların Plan ve Bütçe Komisyonundaki temsil oranları dikkate alınır. Alt Komisyonların görev süresi, Plan ve Bütçe Komisyonunun görev süresi ile sınırlıdır. Alt Komisyonlar kendi üyeleri arasından başkan ve başkanvekili seçerler. Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanı

MADDE 5- Teklifin 5 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

(S. Sayısı: 107)

(Zonguldak Milletvekili Köksal Toptan'ın
Teklifi)

(Anayasa Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

gerek gördüğü takdirde Alt Komisyonlara başkanlık edebilir.

Alt Komisyonlar görüş, inceleme ve değerlendirme sonuçlarını, Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına rapor halinde sunarlar.

Bütçe Alt Komisyonunun bütçeye ilişkin raporu, Plan ve Bütçe Komisyonunda bütçenin tümü üzerinde yapılan görüşmeler sırasında değerlendirilir.

İdarelerin kesinhesapları, genel uygunluk bildirimini, dış denetim genel değerlendirme raporu ile faaliyet raporları hakkında, Kesinhesap Alt Komisyonu tarafından hazırlanan rapor, kesinhesap görüşmeleri sırasında Plan ve Bütçe Komisyonunda ayrı bir birleşimde görüşülür.

Alt Komisyonlar, Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığı aracılığı ile kamu idarelerinden inceleme ve değerlendirmelerine konu olan hususlarda bilgi ve belge isteyebilirler.

Plan ve Bütçe Komisyonu, gündeminde yer alan kanun tasarı ve tekliflerini görüşülmek üzere Alt Komisyonlara gönderebilir. Alt Komisyonlar, görüş ve değerlendirmelerini rapor halinde Plan ve Bütçe Komisyonuna sunarlar.

Alt Komisyonların çalışmalarında, bu maddede hüküm bulunmayan hallerde, İçtüzüğün diğer hükümleri uygulanır.”

MADDE 6- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 180 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Sayıştay tarafından sunulan raporların görüşülmesi

MADDE 180- Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığı, Sayıştay tarafından sunulan diğer raporları, görev alanlarını dikkate alarak ilgili komisyonlara havale edilmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunar. Komisyonlar, kendilerine gönderilen raporlarla

MADDE 6- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 180 inci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Sayıştay tarafından sunulan diğer raporların görüşülmesi

MADDE 180- Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığı, Sayıştay tarafından sunulan diğer raporları, görev alanlarını dikkate alarak ilgili komisyonlara havale edilmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunar. Komisyonlar kendilerine gönderilen raporlarla

(Zonguldak Milletvekili Köksal Toptan'ın
Teklifi)

(Anayasa Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

ilgili görüşlerini, havale edilme tarihinden itibaren kırkbeş gün içinde, Plan ve Bütçe Komisyonuna gönderilmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunarlar. Komisyonlarca süresi içinde görüş bildirilmemesi, Plan ve Bütçe Komisyonunun raporunu hazırlamasına engel değildir. Komisyonlar tarafından görüş bildirilen raporlar ile ilgili komisyonlara gönderilmeyen diğer raporlar Kesinhesap Alt Komisyonunda değerlendirilir. Kesinhesap Alt Komisyonu tarafından hazırlanan rapor Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülür.

Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülerek Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan Sayıştay raporları genel görüşme konusu olur. Genel Kurulda bu raporlar üzerinde siyasi parti gruplarına, Komisyona, Hükümete ve şahsı adına iki üyeye söz verilir.

Sayıştay tarafından sunulan, ancak yasama döneminin sonuna kadar Plan ve Bütçe Komisyonunda veya Genel Kurulda görüşülmeyen diğer raporlar hükümsüz sayılır. Ancak, bu raporlar, takip eden yasama döneminde siyasi parti grupları veya en az yirmi milletvekili tarafından yenilenebilir. Bu takdirde, söz konusu rapor Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca görüşülmek üzere Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilir."

Çıkarılan hükümler

MADDE 7- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 16 ncı maddesinin (3) numaralı bendi; 20 nci maddesinin (12) numaralı bendi, 92 nci maddesinin başlığında yer alan "Ölüm cezalarının yerine getirilmesine dair kanun tasarıları ile" ibaresi ve maddenin birinci fıkrası, 176 ncı maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları metinden çıkarılmış, bu değişiklikler doğrultusunda ilgili maddelerdeki fıkra ve bent numaraları teselsül ettirilmiştir.

ilgili görüşlerini, havale edilme tarihinden itibaren otuz gün içinde, Plan ve Bütçe Komisyonuna gönderilmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunarlar. Komisyonlarca süresi içinde görüş bildirilmemesi, Plan ve Bütçe Komisyonunun raporunu hazırlamasına engel değildir. Komisyonlar tarafından görüş bildirilen raporlar ile ilgili komisyonlara gönderilmeyen diğer raporlar Kesinhesap Alt Komisyonunda değerlendirilir. Kesinhesap Alt Komisyonu tarafından hazırlanan rapor Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülür.

Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülerek Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan Sayıştay raporları genel görüşme konusu olur. Genel Kurulda bu raporlar üzerinde siyasi parti gruplarına, Komisyona, Hükümete ve şahsı adına iki üyeye söz verilir.

Sayıştay tarafından sunulan, ancak yasama döneminin sonuna kadar Plan ve Bütçe Komisyonunda veya Genel Kurulda görüşülmeyen diğer raporlar hükümsüz sayılır. Ancak, bu raporlar, takip eden yasama döneminde siyasi parti grupları veya en az yirmi milletvekili tarafından yenilenebilir. Bu takdirde, söz konusu rapor Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca görüşülmek üzere Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilir."

MADDE 7- Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 92 nci maddesinin birinci fıkrası; 176 ncı maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları; 16 ncı maddesinin (3) numaralı bendi; 20 nci maddesinin (12) numaralı bendi yürürlükten kaldırılmış ve bent numaraları buna göre teselsül ettirilmiştir; 92 nci maddesinin başlığında yer alan "Ölüm cezalarının yerine getirilmesine dair kanun tasarıları ile" ibaresi başlıktan çıkarılmış; 20 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan

(Zonguldak Milletvekili Köksal Toptan'ın
Teklifi)

(Anayasa Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

“(14) ve (15) inci” ibaresi “(13) ve (14) üncü”
şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 8- Bu İçtüzük hükümleri yayımı
tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 8- Teklifin 8 inci maddesi
Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9- Bu İçtüzük hükümleri Türkiye
Büyük Millet Meclisi tarafından yürütülür.

MADDE 9- Teklifin 9 uncu maddesi
Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

